

СТАНОВИЩЕ

от проф.дбн Яна Илиева Топалова /изследовател R4 в БФ/
Биологически факултет на СУ „Св.Климент Охридски“

на документацията, представена за участие в конкурс за заемане на
академичната длъжност ПРОФЕСОР в Биологическия факултет на СУ „Св. Климент
Охридски“

Относно:

Провеждане на конкурс за заемане на академична длъжност “ПРОФЕСОР”,
Област на висше образование: 4. Природни науки, математика и информатика,
Професионално направление: 4.3. Биологически науки, Хидробиология (ихтиология, аквакултури)
към СУ „Св. Климент Охридски“, Биологически факултет,
Катедра „Обща и приложна хидробиология“

1. Общо преглед на конкурсната документация, представена от кандидата

В обявения в Държавен вестник, бр. 82 от 14.10.2022 г. и в Интернет-страницата на Софийския Университет конкурс за ПРОФЕСОР по 4.3. Биологически науки (Хидробиология - /Ихтиология и аквакултури за нуждите на Биологическия факултет са постъпили в срок документите на един кандидат – доц. д-р Елиза Петрова Узунова. От тях е видно, че участничката в конкурса отговаря на условията по раздел IV от ЗРАС, респ. – на чл. чл. 60 и 61 от ППЗРАС, а така също – на т.т. 1 – 5 от раздел V на Препоръките на СУ „Св. Климент Охридски“, Биологически факултет. Становището е изготвено в съответствие с тази нормативна база. Справката за минималните изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ.

2. Кариерно развитие и тематичен профил на кандидата

Единственият участник в обявения конкурс – доцент д-р Елиза Узунова – е преподавател в Катедрата по Обща и приложна хидробиология на Биологическия факултет на СУ. Тя има почти 26 години трудов стаж, целият преминал в СУ. Доцент Узунова е завършила Биологически факултет и има магистърска степен по Рибовъдство и Ихтиология, получена през 1994 г. Защитила е докторска дисертация на тема „Влияние на топлинния шок върху плоидността, оцеляемостта и половото съзряване на сивена /*Salvenius fontinalis*/“, работи последователно като асистент, главен асистент и понастоящем доцент в Катедрата по Обща и приложна хидробиология. Познавам доцент Узунова от времето, когато тя е постъпила в катедрата. През цялостното ѝ кариерно и професионално развитие тя трупаше, проявяваше, усъвършенстваше, тестваше по различен начин, **ценен опит в областта на преподавателската, педагогическата и организационната работа в СУ**. Не се страхуваше да опита и въвежда иновации в образователен и научно-приложен аспект. С нейно участие сме разработвали и въвеждали нови учебни дисциплини, нови магистърски програми в дългосрочно приоритетната област – Хидробиология, Приложна хидробиология, аквакултури, рибовъдство, управление на водните ресурси и модифицираните водни тела с вграждането в тях на хидротехнически и технологични съоръжения. Развита ѝ експертиза е утвърдена в реализацията на многобройни проекти, тя е търсен и ценен експерт в областта на Оценка и управление риска от на чужди и инвазивни видове хидробионти, оценка на редки и застрашени ихтиологични видове, подходи за осигуряване и възстановяване на речната свързаност, аквакултури, дизайн, реализация на полеви проучвания на ихтиофауната, таксономия, екология и разпространение на сладководни риби в лотични и лентични водни тела. В последните години тя проявява и партньорски развива

направления, свързани с молекулната оценка на ихтиологични зависимости с хидробионти. Считам, че този широк хидробиологичен, ихтиологичен профил на кандидата със силен акцент върху приложността и отчитането на цялата картина в изследователската и приложно-развойната дейност е ценен, дългогодишно изграждан потенциал. Той е важен не само за бъдещия кандидат за професор, но и за цялата катедра по Обща и приложна хидробиология, за Биологически факултет и е уникален в национален мащаб.

3. Научноизследователска дейност на кандидата

3.1. Преглед и анализ на публикациите и наукометричните данни

Общото впечатление от представената по конкурса документация е, че на преден план може да се посочи следното: **мащаб, голям обем, разнообразие, високи индикатори** по отношение на изискванията се за заемането на академичната длъжност „ПРОФЕСОР“ в СУ „Св. Климент Охридски“. По-долу в таблицата съм представила конкретните бройки научни трудове по групи и съответстващите на тях брой точки.

Доцент Узунова е представила 72 научни статии, доклади от конференции и глави от книги като общ брой. В настоящия конкурс са представено 13 научни статии в международни научни издания, реферирани и индексирани в Web of Science и Scopus, 2 книги, 5 глави от книги. Представена е и монография като хабилитационен труд. Особено ценно в образователен аспект е учебното пособие „Практическо ръководство за упражнения по ихтиология“. Кандидатът е представил списък с 162 цитирания на научни статии в Web of Science и Scopus, H-индексът ѝ е 8, а общият брой цитати е около 500.

Група показатели	Представени доказателства	Брой точки
А.	Дисертационен труд на тема за ОНС Доктор	50
В.	3. Хабилитационен труд / Монография/	100
Г.	5. Монография, която не е представена като дисертационен труд	30
	7. Научни публикации в издания – реферирани и индексирани в световно известни бази данни – 13 бр.	211
	8. Глава от колективна монография – 7 бр.	105
	ОБЩО ЗА Г.	346 т.
Д.	Цитирания в научни издания, според изискванията	306+8
Е.	Успешно защитили докторанти – 1 бр.+1 бр.	50/25
	Участия в нац. Проекти – 16 бр.	160
	Участия в международни проекти – 7 бр.	140
	Ръководство на нац. Проекти – 14 бр.	280
	Привлечени средства	30
ВСИЧКО		1502

Всички посочени числови данни водят към **два важни междинни извода**: 1/ Кандидатът има разнообразна, богата и напълно отговаряща на изискванията и надхвърляща необходимите показатели за длъжността „ПРОФЕСОР“ научна продукция ; 2/ Той е известен изследовател и творец в национален и международен план с разработките си в областта на ихтиологията, аквакултурите и управлението на модифицирани и фрагментирани водни екосистеми.

3.2. Основни научни и научно-приложни приноси по хабилитационната справка и като цялостни приноси на публикационната дейност

Така описаната научна продукция ще оценя от позицията си на изследовател и преподавател, повече от 40 години трудов стаж в Биологическите науки и в Университетското образование по **Биология** и разнообразните екологични и хидробиологични направления в различни аспекти и научно образователни степени.

Научните приноси на доцент Узунова могат да се систематизират в следните тематични области, които са свързани и се допълват в съответствие с тематиката на обявения конкурс за ПРОФЕСОР.

Първо: Чужди и инвазивни видове хидробионти;

Важни в това направление са изследванията върху чужди и инвазивните видове риби в България. За първи път у нас е установена натурализирана популация на северноамерикански голямоуст костур *Micropterus salmoides* (Lacépède, 1802). Проучени са основни характеристики на местни популации на различни чужди и инвазивни видове и са оценени адаптационните им характеристиките съобразно условията на среда в новите им хабитати. Ценен принос е определителят на 46 инвазивни чужди видове хидробионти от значение за ЕС, съдържащ информация и оригинални данни за България. Разработен е също 32 езичен инструмент (софтуерно приложение) за подпомагане на вземането на решенията относно инвазивността на водните видове (AS-ISK).

Второ: Редки и застрашени ихтиологични видове;

Важен принос в тази насока са представените данни за зависимостите дължина-тегло (LWR), коефициент на Фултон (K) и относителен фактор на кондиция (Krel) за основни есетрови видове от река Дунав. Проучен е хранителният спектър на четири вида есетрови риби (*H.huso*, *A. ruthenus*, *A. stellatus* и *A. gueldenstaedtii*), което предоставя първите сравнителни данни от над 50 г. за промените в хранителния спектър на есетровите риби в българския участък на р. Дунав.

Трето: Подходи за осигуряване и възстановяване на речната свързаност;

Високо оценявам подробния и задълбочен анализ и оценка на въздействията от ВЕЦ върху екосистемите и екологичното състояние на реките. Пакетът от смекчаващи мерки за намаляване на негативното въздействие на ВЕЦ върху околната среда, в който мерките са систематизирани според прицелната група значими въздействия – фрагментация, хидропикинг, качество на водата, промени в ландшафта е ценен от практическа гледна точка и съвременно важен при прилагане на ПВУ. Разработена е обективна методика за информирана, прозрачна и обективна оценка за допустимостта за изграждане на нови ВЕЦ.

Четвърто: Аквакултури;

С комплексна значимост е първият цялостен икономически, социален, екологичен и пазарен анализ на развитието на сектор „Аквакултури“ в България. Идентифицирани са основните причини за малките производствени обеми и стойност на аквакултурите у нас, както и за ниското потребление на риба и рибни продукти в сравнение с това в другите европейски страни. Систематизирани са ключови елементи от производството на аквакултури, които могат да окажат негативни въздействия върху околната среда и които съответно е необходимо да бъдат обект на контрол и превенция. Предложена е оригинална методика за определяне на местата, количествата и начините за зарибяване с пъстървови риби, която може да се прилага при изпълнение на национални регионални рибостопански планове, планове за управление на национални и природни паркове.

3.3. Научно-изследователски и образователни проекти

Доцент Узунова има участие в 15 национални и 6 международни научни и образователни проекта, финансирани от национални и от международни фондове. Била е ръководител на 10 национални проекта. Нейните познания в областта на екологията и опазването на водните екосистеми я правят търсен експерт. Доцент Узунова е участвала в изготвянето на практически

оценки и доклади по въздействия от ВЕЦ върху водните екосистеми и предлагането на смекчаващи мерки за намаляване на негативното им въздействие върху околната среда. С тези си проекти тя е допринесла значимо за подобряване на МТБ на управлението „аквакултури“ в КОПХ за образователни и изследователски цели. Заедно със студентите и на доброволна основа поддържа аквариума в Биологически факултет и е създала уникална по рода си моделна река за изследване на главоча. Високо оценявам тези нейни усилия да се осигури подходяща база за обучение и изследване на студентите. Това го правят само проактивните и отдадените на работата си преподаватели, каквато е и доцент Узунова. Най-хубавото в нея като бъдещ професор е, че тя не се отказва при трудност и търси нови и по-работещи решения на възникналите проблеми и пречки.

4. Учебно-педагогическа дейност на кандидата

Този компонент от оценката е не по-малко съществен при окончателното вземане на решение преди гласуването, като се има предвид, че става дума за заемане на академична длъжност ПРОФЕСОР в университет. В последните пет години от дейността си доцент Узунова е имала средно 436 часа аудиторна заетост. Зад тези числови данни стоят разработването и провеждането на задължителните и избираеми дисциплини - Хидробиология, Аквакултури, Ихтиология и опазване на рибните ресурси, Ихтиология и устойчиво управление на рибните ресурси. Обучила е успешно 20 магистри-дипломанти, 1 защитил докторант преди конкурса и 1 защитил по време на конкурса. Била е ръководител на МП „Екомениджмънт“. Има разработени мултимедийни атрактивни и съдържателни лекционни курсове и практическо ръководство по ихтиология. Свидетел съм на ентузиазма, вещината, желанието, с което тя провежда практическите си занятия, теренните практики, практиките в рибните стопанства и аквафермите за промишлено ценни хидробионти.

Тази **обемна, високо съдържателна, разнообразна педагогическа и творческо-преподавателска дейност** поставя доцент Узунова сред един от най-добрите възпитаници, изследователи и преподаватели в Биологически факултет, който ще остави разпознаваема следа в областта на аквакултурите и ихтиологията. Считаю, че около нея се формира и може да се доизгради школа от млади изследователи и преподаватели в областта на аквакултурите, което е ключово направление в ПВУ и в бъдещото развитие на биоикономиката в РБългария.

Оценявам учебно-преподавателските приноси като значими и равностойни по бъдещ отклик в обществото с научно-изследователските приноси. Особено като се вземе под внимание, че всяка открита научна новост в областта на аквакултурите и ихтиологията директно се имплантира като учебно съдържание в преподаваните от доцент Узунова дисциплини. Имам дългосрочно и лично впечатление от това.

5. Експертна дейност

Доцент Узунова е уважаван, търсен експерт в областта ихтиологията и аквакултурите. Тя е участвала с изготвянето на експертни оценки по биоразнообразие, оценки за съвместимост на инвестиционни планове, инвентаризация, управление и мониторинг на защитени видове риби и др.

6. Обобщаващ коментар, лични впечатления, критични бележки и препоръки

Анализът, направен дотук на професионалното развитие на доцент Узунова показва, че през близо 26 годишния ѝ трудов стаж тя се е оформила като преподавател и изследовател в Софийски университет с **ясно изразен профил и висока квалификация**, напълно отговарящи и съпадащи с тематиката на обявения конкурс за ПРОФЕСОР. Активната публикационна дейност по обем, съдържание и качество **покрива и надхвърля изискванията за заемане на длъжността ПРОФЕСОР в Биологически факултет.**

Научно-изследователската дейност се имплантира в разнообразните учебно-преподавателските активности на кандидата, което е основното изискване на изследователските университети, какъвто е и СУ. От тази гледна точка още веднаж подчертавам ценността в СУ да израстват именно такива академични кадри. От съдържателна гледна точка научно-изследователските и преподавателските приноси на кандидата оценявам като насочени в ключови направления в опазването на биоресурсите и развитието на онези части и промишлени направления в биоикономиката, които ще допринесат за по-голямо използване на аквакултурите в живота на българина и на европейския гражданин.

Имам лични впечатления от доцент Узунова още от далечната 1996 г. Имала съм възможност да работя с нея в образователен аспект дълго време в една катедра. Тя е творчески плодотворен, ориентиран към резултата, комбинативен, възискателен партньор, упорит и устойчив човек и личност, реалистично, иновативно мислеща. Най-хубавото в нея, като бъдещ професор е, че тя не се отказва при трудности и търси нови и по-работещи решения на възникналите проблеми и пречки. В хода на академичното си израстване тя разви в себе си диалогичност, умение повече да се вслушва и преосмисля мнението на колегите си, което според мен е ценна личностна трансформация, с големи възможности за екипа на КОПХ. Ценя в доцент Узунова широтата и комплексността на мисленето и вярвам, че тя ще направи **иновативна школа по аквакултури**, в която ще въведе нови, по-съвременни методи, подходи и комплексни решения и ще научи млади последователи на **добри изследователски и биомениджърски практики**.

7. Заключение

Въз основа на изложения по-горе анализ на представената конкурсна документация, и от моите дългосрочни впечатления от доцент Узунова, считам, че тя отговаря на изискванията за ПРОФЕСОР, формулирани в ЗРАС и в Правилника на СУ. Без съмнение тя е изграден специалист в областта на хидробиологията с акцент „ихтиология и аквакултури“, с доказани място и роля в университетското образование в насоките на конкурса за ПРОФЕСОР.

По мое убеждение това е достатъчна аргументация да препоръчам на уважаемото Научно жури и на Факултетния съвет на Биологическия факултет – в съответствие с чл.29 б, ал.1, във връзка с чл.29 от ЗРАС, както и с чл. чл. 60 и 61 от Правилника за неговото прилагане – **да гласуват за придобиването от доцент. д-р Елиза Петрова Узунова на академичната длъжност ПРОФЕСОР.**

8.02.2023 г.

Автор на Становището:

/проф. дбн Яна Топалова/